

Co-funded by
the European Union

Migrant at school **kids**

wymiana dobrych praktyk

Porady dla nauczycieli

2023-1-PL01-KA220-SCH-000159736

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

PELICAN

CARDET

Indeks

<u>Wprowadzenie</u>	2
<u>Projekt „Dzieci migrantów w szkole”</u>	2
<u>Partnerstwo</u>	3
<u>Rozdział 1: Cykl wizyt studyjnych</u>	5
<u>Pierwszy przystanek: Kraków, Polska</u>	5
<u>Druga wizyta studyjna: Brno, Czechy</u>	7
<u>Trzecia wizyta studyjna: Rotterdam, Holandia</u>	8
<u>Czwarta wizyta studyjna: Nikozja, Cypr</u>	9
<u>Ostatnia wizyta studyjna we Włoszech</u>	11
<u>Rozdział 2: Zbiór najlepszych praktyk</u>	14
<u>POLSKA</u>	15
<u>Program Asystentów Multikulturowych</u>	16
<u>Klasy Integuracyjne (Oddziały Przygotowawcze)</u>	
<u>WŁOCHY</u>	17
<u>Protokół Przyjęcia dla Uczniów z Pochodzeniem Migracyjnym</u>	18
<u>Rada Klasy</u>	
<u>CYPR</u>	21
<u>Geia Xara” - Program Nauki Języka Greckiego i Mediacji</u>	23
<u>Działania na Rzecz Szkoły i Integracji Społecznej (ΔΡΑ.Σ.Ε. – ΔΡΑ.Σ.Ε.)</u>	
<u>HOLANDIA</u>	25
<u>CISCO Forum Orientacji Cyfrowej i Społeczności Międzynarodowe</u>	26
<u>Klasy Przejściowe (ISK - Internationale Schakelklas)</u>	
<u>CZECHY</u>	28
<u>System Buddy dla nowych uczniów</u>	29
<u>Kąćki Wizualnego Wsparcia Językowego</u>	31
<u>Rozdział 3: Rekomendacje tematyczne dla nauczycieli</u>	31
<u>WSKAZÓWKI</u>	32
<u>Temat A: Zaangażowanie w naukę</u>	32
<u>Temat B: Integracja z klasą</u>	33
<u>Temat C: Budowanie empatii i zapobieganie znęcaniu się</u>	33
<u>Temat D: Komunikacja z rodzicami</u>	34
<u>ĆWICZENIA PRAKTYCZNE</u>	34
<u>Temat A: Zaangażowanie w naukę</u>	35
<u>Temat B: Integracja z klasą</u>	35
<u>Temat C: Budowanie empatii i zapobieganie znęcaniu się</u>	37
<u>Temat D: Komunikacja z rodzicami</u>	38
<u>Rozdział 4: Przydatne zasoby</u>	39
<u>Wnioski</u>	

Wstęp

Niniejsze opracowanie zawiera wskazówki dla nauczycieli i powstało w ramach projektu Erasmus+ „**Migrant Kids at School**” („Dzieci migrantów w szkole”). To **praktyczny przewodnik dla nauczycieli** pracujących coraz bardziej różnorodnym środowisku edukacyjnym. W tekście zaprezentowane zostały efekty i doświadczenia **pięciu wizyt studyjnych** w pięciu krajach: w Polsce, Czechach, Holandii, we Włoszech i na Cyprze. Opracowanie analizuje **krajowe rozwiązania systemowe i sprawdzone, dobre praktyki lokalne** (np. asystentura międzykulturowa, wystandaryzowane protokoły przyjmowania uczniów cudzoziemskich do szkoły itp.). Dokument zawiera także zalecenia dla nauczycieli i wskazówki do pracy w wielokulturowym i wielojęzycznym środowisku szkolnym, które mają pomóc nauczycielom angażować dzieci w naukę, promować integrację społeczną, zapobiegać nękanii i budować relacje oparte na zaufaniu z rodzinami migrantów.

O projekcie „Migrant Kids at School” („Dzieci migrantów w szkole”)

„Migrant Kids at School” to projekt partnerski w zakresie edukacji szkolnej (KA220-SCH) współfinansowany ze środków programu Erasmus+ i realizowany od grudnia 2023 r. do maja 2026 r. w pięciu krajach Europy: Polsce, Czechach, Holandii, we Włoszech i na Cyprze. Projekt dotyczy zmiany społecznej i odnosi się do rosnącej różnorodności w europejskich klasach, spowodowanej globalną migracją, w tym migracją wywołaną wojną w Ukrainie, migracją ze względów ekonomicznych i innymi powodami. Koncentruje uwagę na dzieciach migrantów, które często napotykają poważne bariery, takie jak bariera językowa, kulturowa, izolacja i wykluczenie społeczne oraz stres. Centralnym elementem metodologicznym projektu jest cykl pięciu wizyt studyjnych, które odbyły się w każdym z wymienionych wcześniej krajów partnerskich. Te trzydniowe wizyty umożliwiły partnerom bezpośredni kontakt z lokalnymi środowiskami edukacyjnymi, pozwalając im zaobserwować strategie inkluzywne w praktyce, odwiedzić lokalne szkoły i nawiązać dialog z edukatorami, władzami i rodzinami migrantów.

Głównym celem wizyt studyjnych, a także całego projektu jest **identyfikacja istniejących rozwiązań i najlepszych praktyk** w zakresie integracji i edukacji dzieci migrantów. Wnioski zebrane podczas tych wymian stanowią podstawę do stworzenia opisu praktycznych rozwiązań i rekomendacji, które zaowocują kluczowymi rezultatami projektu, takimi jak:

- **Raport „Witamy serdecznie!”** - kompleksowy zbiór najlepszych praktyk i zaleceń dotyczących organizacji pracy w szkole różnorodnej językowo i kulturowo..
- **Wskazówki dotyczące dzieci z doświadczeniem migracyjnym** - praktyczny przewodnik dla nauczycieli na temat tego, jak angażować dzieci migrantów w naukę, wspierać ich integrację i zapobiegać przemocy rówieśniczej.
- **Pakiety informacyjne w formie filmów wideo** - materiały multimedialne w różnych językach, które mają pomóc rodzicom migrantom zorientować się w lokalnej kulturze, przepisach i procedurach szkolnych.

Wszystkie rezultaty projektu publikowane są na stronie <https://migrantkids.eu> dostępnej w sześciu językach: polskim, czeskim, włoskim, niderlandzkim, greckim i angielskim.

Partnerstwo

Partnerstwo powstało w celu stworzenia **zrównoważonego konsorcjum o zróżnicowanym doświadczeniu** w pracy z rodzinami migrantów, nauczycielami i instytucjami edukacyjnymi. Organizacje zostały wybrane ze względu na ich zróżnicowane pochodzenie, odmienne kultury, systemy edukacyjne i rodzaje migracji; zapewniają unikalną synergię w opracowywaniu elastycznych rozwiązań.

Uzasadnienie wyboru podkreśliło kilka kluczowych punktów:

- **Poziom doświadczenia:** kraje takie jak Włochy i Holandia wdrożyły systemowe rozwiązania dotyczące integracji migrantów, podczas gdy Polska, Czechy i Cypr często opracowują lokalne przepisy i przyjmują doraźne rozwiązania, aby poradzić sobie z nowymi napływami migrantów.
- **Różnorodne perspektywy:** w skład konsorcjum wchodzi organizacje, które pracują zarówno z rodzinami ekspatów, jak i z uchodźcami uciekającymi przed wojną lub kryzysem, co pozwala na dostosowanie wyników projektu do różnych środowisk społeczno-ekonomicznych.
- **Podejście holistyczne:** wybierając zróżnicowane organizacje pozarządowe projekt może zbadać różne środowiska edukacyjne i alternatywne metody integracji, takie jak sport, sztuka i wsparcie psychologiczne.

Partnerstwo obejmuje pięć organizacji z pięciu krajów europejskich:

1. **Fundacja Wspierania Kultury i Języka Polskiego im. Mikołaja Reja (Polska – Wnioskodawca):** Fundacja koncentruje się na promowaniu polskiej kultury i języka, budując jednocześnie podwaliny dialogu międzykulturowego. Posiada bogate doświadczenie zdobyte m. in. dzięki zaangażowaniu w koalicji „Otwarty Kraków”, prowadzeniu wielokulturowej szkoły specjalnej oraz realizowanym w przeszłości i obecnie programom pomocowym dla dzieci z rodzin migrantów, w tym ukraińskich uchodźców.
2. **Spolek PELICAN, zs (Czechy):** Stowarzyszenie non-profit działające w dziedzinie edukacji i kultury. Specjalizuje się w nauce języków obcych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i oferuje konsultacje dla cudzoziemców w zakresie kontaktów z urzędami i spraw zawodowych w Czechach.
3. **Stichting USED Amsterdam Social Enterprise Agency (Holandia):** Międzynarodowe przedsiębiorstwo społeczne działające na rzecz rozwoju społecznego młodzieży. Wnosi wiedzę specjalistyczną w zakresie partycypacji młodzieży, edukacji cyfrowej i rozwoju społeczności poprzez podejście typowe dla przedsiębiorstwa społecznego.
4. **Centro Internazionale per la Promozione dell'Educazione e lo Sviluppo (CEIPES) (Włochy):** Założona w Palermo instytucja CEIPES zajmuje się promowaniem edukacji pozaformalnej jako i narzędzia rozwoju osobistego społecznego. Jej Jednostka ds. Praw Człowieka i Obywatelstwa specjalizuje się we wspieraniu osób znajdujących się w trudnej sytuacji i wspieraniu integracji społecznej.
5. **Centre for Advancement of Research and Development in Educational Technology Ltd (CARDET) (Cypr):** Ten wiodący ośrodek badawczy posiada globalną wiedzę specjalistyczną w zakresie projektowania edukacyjnego, technologii Charakterystyka Partnerów 4 edukacyjnych i tworzenia programów nauczania. Ścisłe współpracuje z cypryjskim Ministerstwem Edukacji w celu opracowywania rozwiązań angażujących i motywujących uczniów-uchodźców.

01

Cykl Wizyt Studenckich

Rozdział 1: Cykl Wizyt Studyjnych

Istotą projektu „**Migrant Kids at School**” jest cykl pięciu wizyt studyjnych. Każda trzydniowa wizyta dawała uczestnikom możliwość pełnego zanurzenia się w lokalnych realiach edukacyjnych, umożliwiając im bezpośrednią obserwację rozwiązań systemowych i najlepszych praktyk w zakresie integracji dzieci migrantów i uchodźców.

Spotkania w ramach wizyty studyjnej są prawdziwymi doświadczeniami terenowymi, w które zaangażowani są dyrektorzy szkół, nauczyciele, przedstawiciele władz lokalnych, rodziny i same dzieci. Ich celem jest identyfikacja mocnych i słabych stron każdego systemu edukacyjnego.

Pierwszy Przystanek: Kraków, Polska

Pierwsza wizyta studyjna projektu odbyła się w Krakowie (21–23 maja 2024 r.), a jej gospodarzem była **Fundacja Reja**. To pierwsze spotkanie pozwoliło delegatom z Włoch, Cypru, Holandii i Czech zapoznać się z tym, jak polski system edukacji zareagował na wzmożoną migrację wywołaną wojną w Ukrainie.

Dzień 1: Przyjęcie i holistyczne wsparcie

Podróż rozpoczęła się w **Urzędzie Miasta** w ramach programu „**Otwarty Kraków**”, gdzie przedstawiono cele na nadchodzące dni oraz strategię miasta w zakresie promowania wielokulturowości. Następnie uczestnicy odwiedzili **Centrum Wielokulturowe**, placówkę świadczącą doradztwo dla migrantów i działania integracyjne. Po południu grupa odwiedziła **Słoneczną Przestrzeń Wsparcia** – miejsce finansowane przez UNICEF zachwycało partnerów swoim holistycznym podejściem, w tym włączeniem rodzin migranckich w działania związane z bezpieczeństwem w sytuacji migracji. Środowisko zapewniające wsparcie psychologiczne i społeczne nie tylko dzieciom, ale całym rodzinom dowodzi, że integracja szkolna nie może się powieść bez podstawowego dobrostanu emocjonalnego ekosystemu dziecka.

Dzień 2: Integracja i niepełnosprawność

Drugi dzień koncentrował się na podwójnym wyzwaniu: integracji dzieci migrantów z niepełnosprawnościami. Grupa odwiedziła **Niepubliczną Szkołę Specjalną UNICEF** (prowadzoną przez Fundację Reja) oraz partnerską **Szkołę Podstawową Specjalną** i **Szkołę Przesposabiającą do Pracy** przy ul. Ułanów. W tych miejscach partnerzy byli świadkami wzruszających momentów, takich jak **spektakl teatralny „Ośmiornica”** i sesje **alpakoterapii**, które były możliwe dzięki współpracy asystentów międzykulturowych, posługujących się językiem ojczystym dzieci. Stało się jasne, że sztuka i terapia mogą służyć jako język uniwersalny, niwelując bariery komunikacyjne, zanim dziecko opanuje język polski. Dzień zakończył się „wielokulturowym spacerem” po historycznych dzielnicach Krakowa, łączącym historię miasta z jego wieloetniczną teraźniejszością.

Dzień 3: Strategie dla młodzieży i przyszłości

Ostatni dzień poświęcony był starszym uczniom z **Liceum nr 27**, gdzie działają klasy integracyjne (**oddziały przygotowawcze**). Partnerzy zrozumieli tam, jak ważne są specjalne ścieżki edukacyjne dla nastolatków, którzy przed przystąpieniem do standardowego programu nauczania potrzebują intensywnej nauki języka, aby zmniejszyć ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki. Wizyta zakończyła się spotkaniem przy okrągłym stole w Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, gdzie partnerzy zastanawiali się, w jaki sposób „Model Krakowski” — oparty na współpracy między miastem, organizacjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi — może służyć jako punkt odniesienia dla końcowych rekomendacji projektu.

Druga wizyta studyjna: Brno, Czechy

Drugi etap cyklu wizyt studyjnych odbył się w **Brnie w Czechach** w dniach 19–21 listopada 2024 r., a jego gospodarzem była organizacja partnerska **Spolek PELICAN**. Spotkanie to dało międzynarodowym delegatom możliwość zgłębienia lokalnych strategii na rzecz integracji edukacyjnej dzieci migrantów, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu konfliktu na Ukrainie.

Dzień 1: Metody integracji i przyjmowania do środowiska

Wizyta w Brnie rozpoczęła się w szkole **PELICAN**, gdzie uczestnicy zapoznali się z planem pracy. Sesja główna koncentrowała się na rozwiązaniach dla dzieci w wieku przedszkolnym wdrażanych w przedszkolu „**Mały Smok**”. Prowadzący zaprezentowali praktyczne metody wspierania integracji młodych migrantów w lokalnym systemie szkolnym. Dzień zakończył się **wielokulturowym spacerem** po Brnie, który pomógł w zrozumieniu kontekstu miejskiej i społecznej rzeczywistości regionu.

Dzień 2: Analiza przepływów migracyjnych i praktyk inkluzywnych

Drugi dzień rozpoczął się od bezpośredniej wizyty w przedszkolu „**Mały Smok**”, która umożliwiła partnerom bezpośrednią obserwację inkluzywnych praktyk edukacyjnych w realnym kontekście. Następnie przedstawicielka organizacji **META** opowiedziała wykład na temat obecnych trendów migracyjnych w Czechach. Analiza koncentrowała się na wpływie konfliktu na Ukrainie na szkoły oraz konkretnych **strategiach wsparcia** przyjętych w celu radzenia sobie z nagłym napływem uczniów-uchodźców. Popołudnie poświęcono wewnętrznemu zarządzaniu projektem, z sesjami technicznymi dotyczącymi upowszechniania i zapewniania jakości.

Dzień 3: Mediacje międzykulturowe i sieci wsparcia

Ostatniego dnia zgłębiano kluczową rolę wsparcia społeczności i mediacji:

- **Wsparcie młodzieży:** przedstawicielka organizacji pozarządowej **NESEHNUTÍ** przedstawiła inicjatywy na rzecz młodych migrantów, w szczególności projekt „**Budd Láska**”, który wspiera ukraińskie dzieci, ich rozwój i integrację.
- **Rola mediatorów:** przedstawicielka **gminy Brno**, zilustrowała fundamentalne znaczenie pracowników międzykulturowych w szkołach. Osoby te działają jak pomost ułatwiający komunikację między szkołami, uczniami i rodzinami, przełamując nie tylko bariery językowe, ale także Wizyta studyjna w Brnie (Czechy) kulturowe.

Wizyta ta potwierdziła, jak ważne jest dostosowane wsparcie edukacyjne i mediacja międzykulturowa jako niezbędne narzędzia zapewniające równe szanse edukacyjne młodym migrantom w całej Europie.

Trzecia wizyta studyjna: Rotterdam, Holandia

Trzeci etap projektu odbył się w Rotterdamie, a jego gospodarzem była partnerska agencja **Stichting USED** Amsterdam Social Enterprise Agency. Wizyta, która odbyła się w dniach od 31 marca do 2 kwietnia 2025 r. dała europejskim partnerom możliwość zapoznania się z **holenderskim modelem integracji szkolnej**, znanym z wysoko ustrukturyzowanego podejścia i zaangażowania na rzecz równych szans.

Temat przewodni: Zastraszanie i integracja

Priorytetowym tematem wizyty było **zjawisko przemocy w szkole** w kontekście migracyjnego pochodzenia uczniów. Uczestnicy analizowali, jak często przemoc nie jest odoosobnionym zjawiskiem, lecz odzwierciedla głębszą **dynamikę wykluczenia i dyskryminacji**. Dyskusje między partnerami podkreślały pilną potrzebę stworzenia **bezpiecznego środowiska szkolnego**, w którym każdy uczeń, niezależnie od pochodzenia, czuje się chroniony i wspierany.

Spotkania instytucjonalne i lokalne realia

W programie znalazły się wizyty strategiczne mające na celu zrozumienie społecznej i administracyjnej struktury miasta:

- **Konsulat Turcji w Rotterdamie:** Ponieważ społeczność turecka stanowi największą grupę imigrantów w Holandii, spotkanie to dostarczyło istotnych spostrzeżeń na temat procesów integracyjnych i znaczenia reprezentacji kulturowej w systemie edukacji.
- **Gmina Rotterdam:** Delegaci odwiedzili **Departament ds. Uchodźców i Migracji** oraz spotkali się z zespołem ds. edukacji podstawowej. Sesje te pozwoliły bliżej przyjrzeć się sposobowi, w jaki władze lokalne koordynują wsparcie dla nowoprzybyłych.

Wnioski

Uczestnicy opisali doświadczenie w Rotterdamie jako moment wzbogacenia metodologicznego, podkreślający skuteczność systemu integrującego politykę miejską i praktykę szkolną w celu zwalczania marginalizacji.

Czwarta wizyta studyjna: Nikozja, Cypr

Wizyta studyjna w **Nikozji na Cyprze** odbyła się w dniach 21–23 października 2025 roku, a jej gospodarzem była organizacja partnerska **CARDET**. Spotkanie to stanowiło platformę dla międzynarodowych delegatów do wymiany praktyk i wiedzy na temat integracji dzieci migrantów w edukacji wczesnoszkolnej i podstawowej.

Wizyta przebiegała zgodnie ze przyjętym programem, który miał na celu wzajemne uczenie się i bezpośrednią obserwację:

Dzień 1: Edukacja podstawowa i ramy polityki.

Delegacja odwiedziła **Szkołę Podstawową w Kaimakli**, aby zaobserwować, jak dzieci migrantów są integrowane ze społecznością szkolną. Znaczną część dnia poświęcono na zapoznanie się z programem **DRASE** (Działania na rzecz Integracji Społecznej i Edukacyjnej), który uczestnicy poznali zarówno od strony teoretycznych założeń, jak i praktycznego wdrożenia w pracy w szkole (dzięki obserwowaniu zajęć)

Dzień 2: Wczesna integracja. Grupa odwiedziła **Przedszkole Opieki Społecznej w Agioi Omologites**. Partnerzy uczestniczyli w interaktywnych zajęciach z dziećmi, obserwując jak zabawa, kreatywność i codzienne czynności służą jako narzędzia integracji, które przekraczają bariery językowe.

Dzień 3: Wsparcie Społeczne i Holistyczne. Ostatni dzień koncentrował się na organizacji **CODECA**. Wizyta ta służyła prezentacji modeli wsparcia funkcjonujących poza formalnym systemem edukacji, które podkreślają wagę **holistycznego podejścia**, uwzględniającego całą rodzinę i kontekst społeczny dziecka.

Główne inicjatywy: DRASE i CODECA

Podczas wizyty w Nikozji za główne punkty odniesienia posłużyły dwie konkretne inicjatywy:

- **ΔΡΑ.Σ.Ε. (DRASE):** Jest to systemowe działanie wdrażane przez cypryjskie **Ministerstwo Edukacji**, skierowane do szkół o dużej różnorodności kulturowej i narażonych na trudności edukacyjne. Zapewnia ono szkołom dodatkową wyspecjalizowaną kadre, indywidualne wsparcie edukacyjne oraz intensywne wzmocnienie znajomości języka (grecki jako drugi język). Zaobserwowane rezultaty obejmują lepsze zaangażowanie uczniów i wzmocnioną komunikację z rodzinami migrantów.
- **CODECA (Centrum Spójności Społecznej, Rozwoju i Opieki):** Jako organizacja społeczeństwa obywatelskiego, CODECA zajmuje się **potrzebami społecznymi i emocjonalnymi**, których szkoły same nie zawsze są w stanie zaspokoić. Działania organizacji obejmują mentoring, wsparcie w odrabianiu prac domowych oraz programy wzmocniania pozycji rodziców, które pomagają rodzinom odnaleźć się w nowych środowiskach kulturowych i instytucjonalnych.

Wnioski:

Wizyta opierała się na metodologii obserwacji na miejscu i dialogu refleksyjnego, wykraczając poza teoretyczne wyjaśnienia, aby pokazać, jak wygląda skuteczna integracja na co dzień. Najważniejsze wnioski i podsumowanie:

- **Różnorodność jako atut:** Postrzeganie pochodzenia językowego i kulturowego jako siły, a nie bariery, sprzyja bardziej wartościowemu zaangażowaniu wszystkich uczniów.
- **Budowanie zaufania:** Nawiązywanie proaktywnej komunikacji i korzystanie z mediacji kulturowej są niezbędne do zbudowania zaufania z rodzinami nieznanymi systemowi edukacyjnego kraju przyjmującego.
- **Współpraca międzysektorowa:** Aby integracja przebiegła pomyślnie, konieczne jest międzysektorowe podejście, w którym istotny jest udział szkół, organizacji pozarządowych i służb socjalnych działających w synergii.

Wnioski zebrane w Nikozji mają pomóc w dopracowaniu ostatecznych zaleceń projektu oraz narzędzi szkoleniowych dla nauczycieli we wszystkich krajach partnerskich.

Ostatnia wizyta studyjna we Włoszech

Ostatnia wizyta studyjna projektu „Migrant Kids at School” odbyła się w **Palermo we Włoszech** w dniach 13–15 stycznia 2026 r. W wizycie, zorganizowanej przez CEIPES, wzięło udział łącznie 15 uczestników z Polski, Czech, Holandii i Cypru, którzy mieli zapoznać się z **włoskim modelem integracji dzieci z rodzin migracyjnych**.

Dzień 1: Protokoły przyjęcia i integracja szkolna

Pierwszy dzień poświęcono na zapoznanie się z systemem integracyjnym we włoskich szkołach podstawowych, w tym wizytę w **ICS "Rita Borsellino"**.

- **Model przyjęcia:** Uczestnicy spotkali się z personelem szkoły i nauczycielami języka włoskiego (L2) w celu zapoznania się z „**Protokołem Przyjęcia**” obowiązującym w szkole. Ten formalny dokument przekształca indywidualne działania nauczycieli w systemową procedurę szkolną, standaryzując proces rekrutacji i integracji nowo przybyłych uczniów (NAI), nieletnich bez opieki oraz dzieci z rodzin nie mówiących po włosku.
- **Praktyki edukacyjne:** Wizyta podkreśliła znaczenie spersonalizowanych ścieżek nauczania (PDP), edukacji międzykulturowej i ścisłej współpracy między szkołą a rodzinami w celu zapewnienia sukcesu edukacyjnego.

Dzień 2: Innowacje technologiczne i bariery językowe

Drugiego dnia skupiono się na tym, w jaki sposób technologia może wspierać integrację poprzez wizytę w Instytucie **"Da Vinci – Carducci"**.

- **Klasa immersyjna MIRI:** Europejscy nauczyciele zapoznali się z klasą immersyjną MIRI - zaawansowanym technologicznie środowiskiem nauczania uwzględniającym różne modalności odbiorców treści dydaktycznych. Ta demonstracja pokazała, jak innowacyjne narzędzia pedagogiczne i środowiska cyfrowe mogą pomóc uczniom pokonać bariery językowe i trudności w nauce, tworząc bardziej inkluzywną i angażującą atmosferę.

Dzień 3: Ekosystem wsparcia terytorialnego

Ostatni dzień zajęć pozwolił na całościowe spojrzenie na integrację poprzez spojrzenie poza mury szkoły na wsparcie ze strony społeczności i instytucji.

- **Wsparcie organizacji pozarządowych:** Partnerzy odwiedzili „**La Casa di Tutte le Genti**”, organizację pozarządową świadczącą podstawowe usługi rodzinom w rejonach o ograniczonym dostępie do publicznej opieki nad dziećmi, pełniącą funkcję ważnego pomostu społecznego.
- **Ramy instytucjonalne:** Wizyta zakończyła się w „**Casa dei Diritti**” (Domu Praw) gminy Palermo. Przedstawiono tam lokalne ramy przyjmowania, integracji i ochrony praw migrantów, co dowodzi, że integracja szkolna jest częścią znacznie większego „**ekosystemu integracji**”.

Wnioski

Wizyta studyjna w Palermo podkreśliła skuteczność procedur systemowych w porównaniu z inicjatywami odizolowanymi. Dzięki stosowaniu „**rytuałów powitalnych**”, wyznaczaniu opiekunów rówieśniczych (kolegów z klasy, którzy wspierają nowoprzybyłego) oraz stosowaniu oceny kształtującej, która nagradza indywidualne postępy i wysiłek, a nie tylko standardowe oceny ze skali, włoski model oferował partnerom konkretne narzędzia do budowania u dziecka poczucia przynależności i sprawczości.

02

**Zbiór
najlepszych
praktyk**

Rozdział 2: Zbiór najlepszych praktyk

W tym rozdziale zebrano i usystematyzowano stosowane w krajach partnerskich rozwiązania oraz najskuteczniejsze metodologie integracji uczniów z doświadczeniem migracyjnym, zidentyfikowane przez partnerów podczas cyklu pięciu wizyt studyjnych przeprowadzonych w Polsce, Czechach, Holandii, we Włoszech i na Cyprze.

Podstawowym celem tej części opracowania jest informacja o skutecznych i sprawdzonych praktykach, które mogą stanowić punkt odniesienia i podstawę rekomendacji politycznych dla systemów szkolnych, przekształcając bezpośrednio obserwacje terenowe w powtarzalne modele działania. Przedstawione najlepsze praktyki odzwierciedlają bogate doświadczenie konsorcjum i obejmują zarówno sformalizowane protokoły przyjęć i programy pomocy wielokulturowej, jak i modele partycypacyjnego zarządzania włączającego uczniów oraz cyfrowe platformy dla społeczności.

Każda z analizowanych w tym rozdziale praktyk pokazuje, jak bariery językowe i społeczne można pokonać poprzez ustrukturyzowane procedury systemowe, zapewniając każdemu dziecku ujednolicone, wysokiej jakości powitanie, niezależnie od środowiska szkolnego, do którego trafia.

Poprzez ten zbiór dobrych praktyk dostarczamy edukatorom, nauczycielom i kadrze zarządzającej szkół konkretnych narzędzi do budowania „**ekosystemu inkluzji**”, który ceni różnorodność jako zasób wzbogacający całą społeczność edukacyjną.

POLSKA

Organizacja Partnerska: Fundacja Reja

kategoria	Ważne informacje dotyczące praktyki
Tytuł/Nazwa	Asystentura międzykulturowa
Grupa Docelowa	Społeczność szkolna: przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, szkoły specjalne, bursy; uczniowiemigranci i ich rodzice, środowisko przyjmujące (uczniowie i ich rodziny, nauczyciele i inni pracownicy szkoły).
Opis	Zatrudnienie osób będących native speakerami danego języka (np. ukraińskiego, białoruskiego) lub Polaków z bardzo dobrą znajomością języka i kultury kraju pochodzenia ucznia i jego rodziny, którzy pełnią rolę pomostu między uczniem, systemem szkoły i rodziną.
Etapy wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zidentyfikuj główne języki, którymi posługuje się populacja uczniów-migrantów. 2. Zatrudnij osoby znające język uczniów pochodzące z tego samego kręgu kulturowego co uczniowie lub Polaków znających bardzo dobrze język ucznia, aby od razu zbudować zaufanie. 3. Ustal zadania i odpowiedzialność asystentów, którzy będą zajmować się tłumaczeniem podczas lekcji, pomocą w odrabianiu prac domowych i komunikacją między rodzicami a nauczycielami.
Potrzebne zasoby	Finansowanie wynagrodzeń personelu, rodzimych użytkowników języka (często będących migrantami) oraz koordynacji przez szkołę lub lokalny samorząd. Konieczne stałe podnoszenie kompetencji tych osób i superwizja.
Czynniki sukcesu	Reprezentacja językowa buduje natychmiastowe poczucie bezpieczeństwa dziecka i zaufanie rodziców. Łagodzi konflikty kulturowe i poprawia wyniki w nauce.
Wyzwania i wskazówki	<p>Wyzwanie: Trudności ze znalezieniem wykwalifikowanego personelu władającego mniej popularnymi językami.</p> <p>Wskazówka: Współpracuj z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i lokalnym samorządem, aby pozyskać odpowiednich pracowników ze społeczności migrantów.</p>

	Ważne informacje dotyczące praktyki
Tytuł/Nazwa	Oddziały przygotowawcze (OP)
Grupa Docelowa	Uczniowie (szkoła podstawowa i średnia) ze słabą znajomością języka kraju goszczącego lub nieznający języka.
Opis	Specjalne oddziały przygotowawcze zaprojektowane tak, aby umożliwić intensywną naukę języka w szkole w kontakcie z nauczycielami i rówieśnikami oraz zanurzenie w kulturze kraju i kulturze organizacyjnej szkoły; oddziały przygotowawcze przygotowują do włączania do klasy ogólnodostępnej i realizacji programu nauczania po polsku.
Etapy wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diagnoza poziomu opanowania języka i decyzja o włączeniu do oddziału przygotowawczego. 2. Realizacja działań kładących nacisk na opanowanie języka kraju pobytu i kultury, w tym z zastosowaniem metodologii CLIL. 3. Stopniowe włączanie uczniów do „normalnych” zajęć, w miarę jak ich umiejętności będą się poprawiać (zwykle po 1–2 semestrach).
Potrzebne zasoby	Wyspecjalizowani nauczyciele języka polskiego jako obcego/drugiego, program nauczania dostosowany do poziomu zaawansowania językowego, przygotowani metodycznie nauczyciele przedmiotowi.
Czynniki sukcesu	OP tworzy środowisko pozbawione presji dla uczniów, którzy nie są w stanie „opanować” języka, zwłaszcza języka edukacji szkolnej poza szkołą, zapobiegając w ten sposób porzucaniu nauki.
Wyzwania i wskazówki	<p>Wyzwanie: Ryzyko izolacji społecznej od reszty szkoły.</p> <p>Wskazówka: Zaplanuj wspólne zajęcia, np. plastyczne, sportowe lub muzyczne z resztą uczniów, aby wspierać integrację społeczną.</p>

WŁOCHY

Organizacja partnerska: CEIPES ETS

kategoria	Ważne informacje dotyczące praktyki
Tytuł/Nazwa	Protokół przyjęcia ucznia do szkoły/klasy w ICS Rita Borsellino w Palermo
Grupa Docelowa	Nowoprzybyli uczniowie (NAI) , uczniowie bez obywatelstwa włoskiego, uczniowie z rodzin nie mówiących po włosku, nioletni bez opieki , dzieci par mieszanych, adopcje międzynarodowe oraz studenci pochodzenia romskiego.
Opis	Formalny dokument zatwierdzony przez Zgromadzenie Nauczycieli (ze Szkoły Podstawowej im. Rity Borsellino w Palermo) i włączony do Trzyletniego Planu Edukacyjnego szkoły (PTOF). Dokument organizuje proces rekrutacji i integracji, aby zapewnić równe szanse i sukces edukacyjny poprzez model międzykulturowy. Protokół stanowi „ najlepszą praktykę ”, ponieważ przekształca indywidualne wysiłki nauczycieli w systemową procedurę szkolną, zapewniając każdemu dziecku z doświadczeniem migracji ujednolicone i wspierające powitanie, niezależnie od klasy, do której uczęszcza.
Etapy wdrażania	1. Zapisy: Pracownicy Sekretariatu udostępniają dwujęzyczne formularze i pomagają rodzinom w wypełnianiu dokumentacji. 2. Wywiad wstępny: Koordynator L2 spotyka się z rodziną, aby stworzyć biografię językową i zrozumieć przyczyny migracji oraz sytuację rodziny. 3. Przydział do klasy: Przydział na podstawie wieku (maksymalna różnica wieku 1 roku), wcześniejszej edukacji, testów kompetencyjnych. 4. Powitanie w klasie: Prezentacja przed rówieśnikami, rytuały powitalne i wyznaczenie tutora. 5. Nauka spersonalizowana: Opracowanie spersonalizowanego planu nauki (PDP) skupiającego się na przedmiotach podstawowych i języku włoskim L2.
Potrzebne zasoby	Koordynator L2, mediatorzy kulturowo-językowi, dwujęzyczne formularze administracyjne, uproszczone podręczniki, narzędzia wizualne/multimedialne oraz partnerstwa z lokalnymi podmiotami (ITASTRA lub biuro solidarności „Booq” w Palermo).
Czynniki sukcesu	Stosowanie oceny kształtującej (nagradzanie postępów osobistych i wysiłku w porównaniu ze standardowymi ocenami); 17 tworzenie atmosfery słuchania; aktywne zaangażowanie całej klasy w proces powitania.

Wyzwania i wskazówki	<p>Wyzwania: Bariery językowe i początkowy „okres ciszy” ucznia.</p> <p>Porady: Nie przyspieszaj procesu, szanuj czas dziecka na adaptację, nie izoluj ucznia podczas nauki języka, lecz od razu zaangażuj go w naukę przedmiotu poprzez mediację.</p>
-----------------------------	--

kategoria	Ważne informacje dotyczące praktyki
Tytuł/Nazwa	Rada klasowa: ustrukturyzowany model partycypacyjnego zarządzania włączającego uczniów
Grupa Docelowa	Uczniowie szkół podstawowych (6–11 lat) i nauczyciele.
Opis	<p><i>Praktyka ta ustanawia stały, ustrukturyzowany system demokracji partycypacyjnej w szkole podstawowej. Wykracza ona poza symboliczne uczestnictwo, włączając do oficjalnego planu lekcji dwutygodniowe lub comiesięczne „rady klasowe” prowadzone przez uczniów.</i></p> <p><i>Podczas tych sesji uczniowie dyskutują, rozważają i głosują nad konkretnymi aspektami życia szkolnego, takimi jak układ klas, harmonogramy rotacji na boisku oraz wybór konkretnych tematów do nauki opartej na projektach. Model ten opiera się na horyzontalnej logice podejmowania decyzji, w której nauczyciel pełni rolę moderatora, a nie kierownika.</i></p> <p><i>Uczniowie przyjmują określone role (przewodniczącego, osoby nadzorującej czas, sekretarza), aby zarządzać dyskusją. Nacisk kładziony jest na współtworzenie środowiska szkolnego i zasad, zapewniając, że inicjatywy uczniów nie tylko zostaną wysłuchane, ale także wdrożone. Tworzy to pętlę sprzężenia zwrotnego, w której dzieci widzą, jak ich demokratyczne decyzje przekładają się na namacalne zmiany w szkole.</i></p>

<p>Etapy wdrażania</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustalanie „złotych zasad” debaty Poświęć pierwszą sesję na wspólne ustalenie zasad dla rady, takich jak „jedna osoba mówi, inne słuchają” i „żaden pomysł nie może zostać odrzucony bez powodu”. 2. Stworzenie „Skrzynki na propozycje” Umieść w klasie fizyczną skrzynkę, do której uczniowie będą mogli wrzucać tematy lub kwestie, które chcieliby omówić podczas kolejnego spotkania. 3. Przydzielanie uczniom zmieniających się ról Wyznacz ucznia, który będzie przewodniczył spotkaniu, sekretarza, który będzie rejestrował decyzje w specjalnym dzienniku Rady oraz osobę, która będzie dbała o to, aby wszystkie punkty programu zostały omówione. 4. Faza dyskusji Przewodniczący odczytuje propozycje zgłoszone przez uczniów. Uczniowie omawiają za i przeciw. Nauczyciel interweniuje tylko po to, aby zapewnić dialog oparty na szacunku lub wyjaśnić ograniczenia szkoły (np. budżet lub bezpieczeństwo). 5. Głosowanie i planowanie działań Decyzje podejmowane są przez podniesienie ręki lub w głosowaniu tajnym. Po podjęciu decyzji (np. „Zorganizujemy wielokulturowe targi żywności”) rada wyznacza małe grupy zadaniowe do realizacji planu przed kolejnym posiedzeniem.
<p>Potrzebne zasoby</p>	<p><i>Czas wyznaczony: Stały przedział czasowy trwający 45–60 minut w dwutygodniowym harmonogramie. Dziennik Rady: Notatnik służący do zapisywania protokołów i postępu decyzji. Pomoce wizualne: karty do głosowania (zielone/czerwone) oraz identyfikatory ról dla przewodniczącego i sekretarza. Szkolenie w zakresie ułatwiania: podstawowe szkolenie dla nauczycieli na temat niedyrektywnych technik moderacji.</i></p>
<p>Czynniki sukcesu</p>	<p>Wyrównanie statusu Dzieciom imigrantów rada zapewnia „równe szanse”, na których ich głos i głos mają taką samą moc strukturalną jak ich rodowici koledzy, co zmniejsza nierównowagę hierarchiczną.</p> <p>Nabywanie języka funkcjonalnego Zapewnia uczniom-migrantom ważny i znaczący kontekst do ćwiczenia języka gospodarza, ponieważ są oni motywowani do komunikowania się w celu wpływania na decyzje, które bezpośrednio ich dotyczą.</p>

<p>Czynniki sukcesu</p>	<p>Przynależność poprzez sprawczość Pozwalając dzieciom kształtować swoje środowisko edukacyjne, praktyka ta przekształca szkołę z przestrzeni „narzuconej” w przestrzeń „wspólną”, co ma kluczowe znaczenie dla integracji dzieci z różnych środowisk.</p> <p>Rozwiązywanie konfliktów Ustrukturyzowany format pozwala na rozwiązywanie napięć międzykulturowych poprzez moderowany dialog, a nie nieformalne spory.</p>
<p>Wyzwania i wskazówki</p>	<p>Barriere językowe Wyzwanie: Uczniowie-migranci o niskiej znajomości języka mogą mieć trudności z formułowaniem złożonych argumentów. Wskazówka: Używaj wizualnych kart do głosowania i pozwól na „towarzyszenie” tłumaczom lub przedstawianie propozycji w formie rysunków, aby upewnić się, że udział nie będzie ściśle uzależniony od zrozumienia komunikatów.</p> <p>Dominacja uczniów otwartych Wyzwanie: Kilko pewnych siebie dzieci może zdominować dyskusję. Wskazówka: Użyj „patyka do mówienia” lub listy mówców, gdzie priorytet mają ci, którzy jeszcze się nie zabrali.</p> <p>Symboliczne działania Wyzwanie: Uczniowie mogą czuć się sfrustrowani, jeśli ich decyzje zostaną zignorowane przez administrację szkoły. Wskazówka: Jasno określ „zakres uprawnień” od samego początku (np. „Rada decyduje o regulaminie klasowym, ale dyrektor decyduje o bezpieczeństwie w całej szkole”).</p> <p>Opór nauczyciela Wyzwanie: Nauczyciele mogą obawiać się utraty kontroli nad klasą. Wskazówka: Zaczynaj od decyzji o niskim ryzyku (np. kolejności zajęć popołudniowych), aby zbudować pewność siebie nauczyciela w tym procesie.</p>

CYPR

Organizacja Partnerska: CARDET

kategoria	Ważne informacje dotyczące praktyki
Tytuł/Nazwa	„Geia Xara” – program nauki języka greckiego i mediacji Website link
Grupa Docelowa	Dzieci w wieku przedszkolnym, w wieku szkolnym i wczesnoszkolnym (w szczególności uczniowie będący migrantami lub obywatelami państw trzecich), a także rodzice i nauczyciele.
Opis	Program Geia Xara to program edukacyjny oferujący wsparcie w nauce języka greckiego oraz usługi mediacyjne, które mogą pomóc dzieciom migrantów w integracji ze szkołą i szerszym społeczeństwem Cypru. Program oferuje ustrukturyzowaną naukę języka greckiego, naukę interaktywną oraz gry edukacyjne online, które mogą pomóc młodym uczniom w nauce greckiego. W programie uczestniczą również mediatorzy, czyli rodzice ze społeczności migrantów, którzy pomagają w komunikacji między szkołami a rodzinami. Program pomaga dzieciom imigrantów uczyć się języka greckiego, poprawia ich zrozumienie kultury cypryjskiej i umożliwia im bardziej efektywne uczestnictwo w życiu szkolnym. Więcej: Link do strony internetowej
Etapy wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określ potrzeby językowe uczniów i ich umiejętności (poziom znajomości języka greckiego). 2. Zorganizuj wsparcie językowe dla uczniów. Przygotuj serię lekcji języka w małych grupach (5–15 uczniów), które będą obejmowały rozwój podstawowych umiejętności komunikacyjnych. 3. Wykorzystaj naukę interaktywną i opartą na grach. Wprowadź gry i materiały opowiadające historie, które będą interesujące dla uczniów. 4. Zaangażuj rodziców i mediatorów. Współpracuj z rodzicami dwujęzycznymi i członkami społeczności, którzy mogą pomóc w komunikacji między szkołą a rodzicami.

<p>Etapy wdrażania</p>	<p>5. Powiąż naukę języka przez uczniów z sytuacjami z życia wziętymi, ze scenariuszami z życia realnego (na przykład z codzienną rutyną uczniów w szkole).</p> <p>6. Promuj praktykę poza klasą. Twórz gry online lub proste ćwiczenia, które uczniowie będą mogli wykonywać poza zajęciami.</p> <p>7. Monitoruj postępy uczniów i ich osiągnięcia. Monitoruj frekwencję i postępy uczniów w nauce języka. Przyznawaj uczniom certyfikaty, aby ich zmotywować.</p>
<p>Potrzebne zasoby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wykwalifikowani nauczyciele lub pedagodzy zajmujący się nauczaniem języków • Mediatorzy kulturowi lub asystenci dwujęzyczni • Materiały dydaktyczne (arkusze ćwiczeń, obrazki, książki, fiszki słówek) • Zasoby cyfrowe i gry edukacyjne do nauki języków • Miejsce w salach lekcyjnych na zajęcia pozalekcyjne • Wsparcie ze strony dyrekcji szkoły lub władz oświatowych • Finansowanie lub wsparcie w ramach projektów
<p>Czynniki sukcesu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktywne metody nauczania, które zapewniają motywację uczniów i podtrzymują ich zainteresowanie procesem uczenia się • Nauczanie w małych grupach, które gwarantuje uczniom indywidualne podejście i troskę • Wykorzystanie gier cyfrowych, które sprawiają, że nauka staje się dla uczniów przyjemnością • Współpraca między szkołami, nauczycielami i rodzicami • Usługi mediacyjne ułatwiające komunikację między rodzicami a szkołami • Duży nacisk kładzie się na komunikację i znajomość kultury, co gwarantuje, że studenci będą w stanie zintegrować się zarówno pod względem społecznym, jak i akademickim.
<p>Wyzwania i wskazówki</p>	<p>Potencjalne wyzwania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uczni mogą mieć różny poziom znajomości języka. • Ograniczona komunikacja między szkołami a społecznością migrantów. • Uczniowie mogą być nieśmiali i denerwować się, gdy mają mówić w nowym języku • Brak zasobów i wykwalifikowanego personelu. <p>Wskazówki, jak unikać problemów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skuteczne okażą się prosty język i wykorzystanie pomocy wizualnych. • Początkującym przyda się nauka podstawowych słówek i sytuacji z życia codziennego. • Wykorzystanie gier i zajęć grupowych pozwoli wzbudzić zainteresowanie uczniów i zachęcić ich do udziału.

	Ważne informacje dotyczące praktyki
Nazwa ćwiczenia	Działania na rzecz integracji szkolnej i społecznej (ΔΡΑ.Σ.Ε. – DRA.S.E.) Link do strony internetowej
Grupa docelowa	Uczniowie przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, zwłaszcza ci pochodzący z środowisk wrażliwych lub znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym uczniowie pochodzenia migracyjnego oraz zagrożeni niepowodzeniem szkolnym lub wykluczeniem społecznym. Pośrednio zaangażowani są również rodzice i rodziny.
Opis	Z kolei program „Szkoła i integracja społeczna” (DRA.S.E.) to ogólnokrajowa inicjatywa na Cyprze, której celem jest wspieranie uczniów szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne. Program ten, współfinansowany przez Europejski Fundusz Społeczny, został uruchomiony przez Ministerstwo Edukacji. Jego głównym celem jest zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki oraz zwiększanie efektywności nauczania i integracji społecznej. Jego główne elementy obejmują dodatkowe godziny w szkołach, wsparcie w nauce języka greckiego dla uczniów z rodzin imigranckich, zajęcia twórcze oraz wsparcie psychospołeczne.
Etapy wdrażania	Przewodnik krok po kroku dla nauczyciela, który chce wdrożyć podobne podejście: 1. Zidentyfikuj dzieci, które mogą potrzebować dodatkowego wsparcia Zidentyfikuj uczniów, którzy mogą mieć zaległości w nauce lub w kontaktach społecznych albo borykają się z trudnościami językowymi. 2. Zapewnij dodatkowe wsparcie w nauce Zorganizuj zajęcia w małych grupach przed lub po lekcjach, aby pomóc uczniom w nauce czytania, matematyki lub poszczególnych przedmiotów. 3. Zapewnij zajęcia twórcze i pozalekcyjne Zapewnij zajęcia teatralne, muzyczne, sportowe i artystyczne, które pozwolą dzieciom rozwijać poczucie własnej wartości i umiejętności społeczne. 4. W razie potrzeby zapewnij wsparcie językowe Zapewnienie nauki języka greckiego dla dzieci migrantów w celu wsparcia ich integracji społecznej w szkole. 5. Zapewnij wsparcie psychospołeczne Współpracujcie z psychologami szkolnymi i pracownikami socjalnymi, aby wspierać dobrostan psychospołeczny dzieci. 6. Angażuj rodziców i rodziny Organizuj spotkania lub warsztaty dla rodziców, aby wspierać ich w wychowaniu dzieci oraz poprawiać komunikację między rodzicami a szkołą.

	<p>7. Obserwuj i dostosowuj działania w razie potrzeby Obserwuj frekwencję dzieci oraz postępy w nauce i odpowiednio dostosowuj działania wspierające.</p>
Potrzebne materiały	<ul style="list-style-type: none"> • Więcej kadry nauczycielskiej lub asystentów nauczycieli • Doradcy szkolni, psychologowie i/lub pracownicy socjalni • Materiały edukacyjne i pomoce dydaktyczne • Miejsce na zajęcia pozalekcyjne i/lub pozaszkolne • Współpraca z dyrekcją szkoły i/lub lokalną społecznością • Finansowanie – w ramach programów krajowych i/lub unijnych
Czynniki sukcesu	<ul style="list-style-type: none"> • Specjalna pomoc dla uczniów wymagających szczególnej troski, którzy potrzebują dodatkowego wsparcia w nauce lub w kontaktach społecznych. • Kompleksowe podejście, które uwzględnia zarówno potrzeby edukacyjne uczniów, jak i ich potrzeby psychospołeczne oraz zaangażowanie rodziny. • Nauka w małych grupach zapewnia lepsze wyniki w nauce. • Zajęcia twórcze, które zwiększają motywację uczniów. • Współpraca między nauczycielami, rodzinami i innymi specjalistami.
Wyzwania i porady	<p>Potencjalne wyzwania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak czasu i środków na dodatkowe działania wspierające. • Uczniowie mogą czuć się napiętnowani, jeśli zostaną wytypowani do otrzymania dodatkowej pomocy. • Czasami trudno jest zaangażować rodziców pochodzących ze społeczności znajdujących się w trudnej sytuacji lub ze społeczności migrantów. <p>Wskazówki, jak uniknąć problemów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działania te można z powodzeniem włączyć do programu, aby wszyscy uczniowie czuli się mile widziani. • Uczniów można zmotywować, stosując interaktywne i kreatywne metody nauczania. • Rodziców można przekonać do siebie, budując relację opartą na zaufaniu poprzez stały kontakt. • W razie potrzeby można zwrócić się do szkolnych doradców, którzy pomogą zaspokoić potrzeby uczniów.

HOLANDIA

Organizacja partnerska: Stichting USED Amsterdam Social Enterprise Agency

Field	Ważne informacje dotyczące praktyki
Nazwa	CISCO – Cyfrowe spotkanie orientacyjne i forum społeczności https://ciscohesion.org/netherlands/ https://ciscohesion.org/orientatieprogramma/
Grupa docelowa	Rodziny migrantów, dzieci, nauczyciele, lokalna społeczność.
Opis	Ta aplikacja to forum i platforma wymiany informacji, która pomaga imigrantom w korzystaniu z usług cyfrowych w Holandii (DigiD, platformy szkolne, bankowość) oraz umożliwia użytkownikom dzielenie się swoimi doświadczeniami
Etapy wdrażania	Dostęp do platformy: Skieruj użytkowników do modułu „Digital Life” za pośrednictwem centralnego portalu, takiego jak ciscohesion.org . Szkolenia modułowe: Opracowanie przewodników pokazujących, jak korzystać z systemów e-administracji i systemów zarządzania szkołami, pod tytułem „Cyfrowe życie w Holandii”. Interaktywne forum: Stwórz sekcję „Pytania i odpowiedzi” lub forum, gdzie użytkownicy będą mogli zadawać pytania i udzielać sobie nawzajem porad.
Potrzebne zasoby	W ramach programu CISCO „Orientacja i życie cyfrowe”: Infrastruktura cyfrowa: Sala komputerowa lub tablety z dostępem do Internetu umożliwiającym korzystanie z interaktywnego forum oraz modułów szkoleniowych. Materiały szkoleniowe: Ilustrowane przewodniki lub infografiki wyjaśniające zasady obywatelstwa cyfrowego, holenderskie systemy e-administracji (DigiD) oraz oprogramowanie do zarządzania szkołą. Kadry: instruktor lub nauczyciel informatyki, który może zapewnić wsparcie techniczne w zakresie narzędzi cyfrowych, oraz moderator forum.
Czynniki sukcesu	Zamiast ograniczać się do przekazywania informacji w sposób bierny, powinna ona ułatwiać wymianę informacji między użytkownikami w ramach społeczności.

Wyzwania i porady	<p>Wyzwania: Niski poziom umiejętności korzystania z technologii cyfrowych wśród niektórych rodziców oraz obawy dotyczące prywatności związane z oficjalnymi identyfikatorami cyfrowymi (takimi jak DigiD).</p> <p>Wskazówki: Zbuduj zaufanie poprzez wstępne spotkania twarzą w twarz, zanim przejdziesz do komunikacji online. Wyraźnie wyjaśnij kwestie związane z ochroną danych oraz korzyści płynące z cyfrowej niezależności w ich codziennym życiu.</p>
--------------------------	---

	Ważne informacje dotyczące praktyki
Nazwa	<p>Międzynarodowe klasy przejściowe (ISK – Internationale Schakelklas) – model integracyjny. www.lowan.nl</p>
Grupa docelowa	<p>Uczniowie szkół średnich (w wieku 12–18 lat) pochodzący ze środowisk migracyjnych.</p>
Opis	<p>ISK to specjalny program przygotowawczy, który pomaga nowym uczniom w adaptacji do holenderskiego systemu edukacji. Program ten koncentruje się nie tylko na nauce języka, ale także na adaptacji kulturowej i nabywaniu podstawowych umiejętności szkolnych.</p>
Etapy wdrażania	<p>Ocena: Przeanalizuj dotychczasowe wykształcenie ucznia oraz jego poziom znajomości języka.</p> <p>Indywidualny program nauczania: Przydziel ucznia do klasy, w której zapewnione jest intensywne wsparcie językowe (NT2) oraz zajęcia poświęcone lokalnej kulturze.</p> <p>Przejdźcie do klas ogólnodostępnych: Gdy uczeń osiągnie odpowiedni poziom, należy stopniowo (zajęcia po zajęciach) włączać go do klas ogólnodostępnych.</p>
Potrzebne zasoby	<p>Kadra ekspertów: Doświadczeni nauczyciele języków obcych posiadający kwalifikacje do nauczania języka niderlandzkiego jako języka obcego (NT2).</p> <p>Narzędzia oceny: Standaryzowane testy poziomujące służące do oceny poziomu znajomości języka oraz dotychczasowego wykształcenia uczniów.</p> <p>Budżet i powierzchnia: Specjalne sale do intensywnej nauki języka i zapoznania się z kulturą oraz dodatkowe wsparcie finansowe ze strony gminy/władz.</p>

Czynniki sukcesu	Program łączy naukę języka z zapoznaniem się z kulturą i jest dostosowany do indywidualnego tempa nauki każdego dziecka.
Wyzwania i porady	<p>Wyzwania: Ryzyko spadku motywacji uczniów w przypadku przydzielania ich do klas o niższym poziomie wyłącznie na podstawie znajomości języka, bez uwzględnienia ich dotychczasowych osiągnięć w nauce.</p> <p>Wskazówki: Należy wprowadzić elastyczną integrację „opartą na przedmiotach”. Dziecko powinno uczestniczyć w zwykłych zajęciach z przedmiotów, w których osiąga dobre wyniki (np. matematyka lub sztuka), a jednocześnie nadal otrzymywać intensywne wsparcie językowe w pozostałych dziedzinach.</p>

CZECH REPUBLIC

Partner Organization: Pelican

	Ważne informacje dotyczące praktyki
Nazwa	System opieki nad nowymi studentami "Buddy system"
Grupa docelowa	Uczniowie szkół podstawowych, dzieci migrantów, nauczyciele
Opis	Nowo przybyłe dziecko-migrant otrzymuje „przyjaciela” – kolegę z klasy, który pomaga mu w integracji ze środowiskiem szkolnym, wyjaśnia zasady funkcjonowania szkoły i zapewnia wsparcie społeczne podczas codziennych zajęć.
Etapy wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybierz jako partnera ucznia, który wykazuje się empatią i poczuciem odpowiedzialności. 2. Wyjaśnij dokładnie, na czym polega ta rola, i podaj proste wskazówki. 3. Należy regularnie obserwować przebieg interakcji i wspierać oboje uczniów.
Potrzebne zasoby	<ul style="list-style-type: none"> • Czas przeznaczony na koordynację zajęć nauczycielskich • Proste wskazówki dla partnera • Wsparcie ze strony szkolnego doradcy (opcjonalnie)
Czynniki sukcesu	<ul style="list-style-type: none"> • Natychmiastowe nawiązanie kontaktów społecznych, co pozwala zmniejszyć niepokój i poczucie izolacji u nowo przybyłych osób. • Nauka z kolegą wydaje się bardziej naturalna i mniej onieśmialająca. • Sprzyja wzajemnemu zrozumieniu i empatii w klasie. • Szybsze dostosowanie się do szkolnej rutyny dzięki wskazówkom udzielanym na bieżąco.
Wyzwania i porady	<ul style="list-style-type: none"> • Partner może czuć się przytłoczony => sprawdzaj, co u niego. • Bariery językowe => używaj prostego języka i pomocy wizualnych.

	Ważne informacje dotyczące praktyki
Nazwa ćwiczenia	Kąciki wsparcia w zakresie języka wizualnego
Grupa docelowa	Dzieci migrantów w wieku przedszkolnym i szkolnym
Opis	Stworzenie w klasie „kącika językowego” z obrazkami, najważniejszym słownictwem i pomocami wizualnymi, które ułatwiają zrozumienie i komunikację.
Etapy wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotuj karty z obrazkami (codzienne czynności, przedmioty, emocje) 2. Umieść je w widocznym miejscu w klasie 3. Wykorzystuj je aktywnie podczas lekcji
Potrzebne zasoby	<ul style="list-style-type: none"> • Karty z obrazkami • Materiały drukowane • Laminowanie (opcjonalnie)
Czynniki sukcesu	<ul style="list-style-type: none"> • Bodźce wizualne ułatwiają zrozumienie nawet przy braku pełnej znajomości języka. • Zmniejsza frustrację i zwiększa pewność siebie podczas uczestnictwa. • Umożliwia samodzielną naukę i komunikację • Wspomaga przyswajanie języka poprzez wielokrotny kontakt z nim w naturalnym kontekście.
Wyzwania i porady	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt duża ilość materiału może przytłoczyć uczniów => należy dążyć do prostoty. • Adaptować materiały do potrzeb uczniów.

03

**Rekomendacje
tematyczne dla
nauczycieli**

Rozdział 3: Rekomendacje tematyczne dla nauczycieli

W niniejszej części raportu, zatytułowanej „ZALECENIA TEMATYCZNE DLA NAUCZYCIELI”, zebrano wspólny wkład i praktyczne doświadczenia pięciu europejskich partnerów projektu „Migrant Kids at School”: Fundacji Rej (Polska), CARDET (Cypr), Stichting USED (Holandia), CEIPES (Włochy) oraz Spolek PELICAN (Czechy).

Głównym celem niniejszego rozdziału jest dostarczenie nauczycielom fachowych porad oraz konkretnych, praktycznych wskazówek, które można od razu wdrożyć w wielokulturowych klasach w celu stworzenia integracyjnego i sprawiedliwego środowiska. Zalecenia te opierają się na czterech kluczowych filarach tematycznych:

- **Temat A: Zaangażowanie w naukę.** Strategie pokonywania barier językowych, dostosowywania programu nauczania i transformacji metod oceniania. Obejmuje to przejście od oceniania punktowego do oceniania kształtującego, które nagradza indywidualne postępy i wysiłek.
- **Temat B: Integracja z klasą.** Metodyki mające na celu wspieranie integracji i dynamiki grupy poprzez wdrażanie koleżeńskich form wsparcia oraz ustrukturyzowanych rytuałów powitalnych, które celebrować i cenią różnorodność.
- **Temat C: Rozwijanie empatii i zapobieganie znęcaniu się.** Działania mające na celu promowanie zrozumienia międzykulturowego i wsparcia emocjonalnego, a jednocześnie uczenie uczniów rozpoznawania i aktywnego przeciwdziałania zachowaniom przemocowym.
- **Temat D: Komunikacja z rodzicami.** Sugestie dotyczące budowania trwałych relacji opartych na zaufaniu z rodzinami migrantów, rozpoznawania i redukcji barier kulturowych i językowych poprzez wykorzystanie wielojęzycznych i cyfrowych kanałów komunikacji.

Chociaż każdy z partnerów wnosi unikalną perspektywę, zakorzenioną w specyficznym kontekście narodowym, ich wkład wskazuje na istotne podobieństwa, w tym także w podejściu do wyzwań i metodologii. Kluczowe wspólne zasady wynikają między innymi ze świadomości:

- znaczenie wsparcia wizualnego,
- konieczności poszanowania początkowego „okresu ciszy” dziecka oraz
- wymogu stałego, pozytywnego wzmocnienia w komunikacji rodzinnej.

Przedstawione rekomendacje stanowią kompleksowy, praktyczny przewodnik, który pomoże przekształcić wyzwania związane z migracją w szansę na wzbogacenie pedagogiczne całej społeczności szkolnej.

Temat A: Zaangażowanie w naukę

1. Wdrażaj wielokierunkowe wsparcie językowe

Zapewnij natychmiastową pomoc językową za pośrednictwem asystentów międzykulturowych, mentorów rówieśniczych lub aplikacji do tłumaczeń, aby dziecko czuło się bezpiecznie i potrafiło wykonywać polecenia.

Korzystaj z dwujęzycznych arkuszy ćwiczeń i udostępniaj narzędzia do tłumaczeń podczas lekcji i testów, aby uczeń był oceniany na podstawie faktycznej wiedzy, a nie tylko biegłości językowej.

2. Przejście do oceny kształtującej i alternatywnej

Przejście do oceny kształtującej i alternatywnej: Priorytetem jest ocena kształtująca – która nagradza indywidualny wysiłek i postępy – nad standardową certyfikacją podsumowującą. W początkowej fazie adaptacji wprowadź „okres karencji” (np. miesiąc bez formalnych ocen), aby zmniejszyć stres psychiczny. Pozwól uczniom wykazać się zrozumieniem za pomocą metod niewerbalnych, takich jak rysowanie, ćwiczenia dopasowujące, odgrywanie ról lub udzielanie odpowiedzi w języku ojczystym.

3. Stosuj pedagogikę wizualną i multimodalną: Omijaj bariery językowe, stosując „nauczanie wspomagane obrazowo”, które wykorzystuje piktogramy, obrazy, gesty, diagramy i filmy, aby urzeczywistnić abstrakcyjne koncepcje. Używaj wizualnych harmonogramów i fiszek, aby pomóc dziecku zrozumieć codzienne czynności w klasie, zanim jeszcze opanuje język ojczysty.

4. Dostosuj program nauczania i instrukcje: Opracuj spersonalizowany plan nauki (PDP), który koncentruje się na podstawowych treściach akademickich, a jednocześnie priorytetowo traktuje naukę języka. Zmodyfikuj program nauczania, dzieląc zadania na mniejsze, upraszczając instrukcje do małych, jasnych kroków i zapewniając dodatkowy czas na wykonanie zadań i testów.

5. Monitoruj postępy za pomocą mapowania wizualnego: Korzystaj z narzędzi takich jak „Mapa Nauki” – wizualny dziennik, w którym dzieci używają symboli lub słów kluczowych zarówno w języku ojczystym, jak i w języku szkolnym, aby śledzić swoją ścieżkę poznawczą. Regularne przeglądanie tych map pomaga budować pewność siebie uczniów i umożliwia nauczycielom sprawdzanie ich zrozumienia.

Temat B: Integracja z klasą

Stwórz ustrukturyzowany system wsparcia rówieśniczego: Wprowadź „system koleżeński”, łącząc ucznia-migranta z lokalnym rówieśnikiem, specjalnie wybranym ze względu na jego wysokie umiejętności społeczne. Ten kolega lub „opiekun” będzie pełnił rolę przewodnika po układzie szkoły, normach społecznych i domyślnych zasadach panujących w klasie.

Zinstytucjonalizuj rytuały powitalne: Zorganizuj konkretne zajęcia w pierwszym dniu ucznia, upewniając się, że koledzy z klasy zostaną o nich poinformowani z wyprzedzeniem, aby stworzyć atmosferę pozytywnego oczekiwania. Ustal codzienne „rytuały powitalne”, takie jak „Krąg Poranny”, gdzie uczniowie witają się w różnych językach, sygnalizując, że ojczysta kultura i język dziecka migranta są wysoko cenione.

Promuj uczenie się w grupie i dynamikę grupy: Stosuj ustrukturyzowane strategie uczenia się w grupie, w których uczniowie-migranci pracują w małych, mieszanych grupach nad określonymi „misjami” lub zadaniami. Aby zapewnić aktywne włączenie, przydzielaj rotacyjne role w tych grupach (np. lider, rysownik, pomocnik) i stwórz celowe możliwości interakcji wykraczające poza czas wolny.

Wykorzystuj uniwersalne języki kreatywne: Zniweluj bariery komunikacyjne między rówieśnikami z okolicy i z zagranicy, wykorzystując niewerbalne „języki uniwersalne”, takie jak sztuka, muzyka czy taniec. Wspólne występy lub projekty kreatywne pozwalają każdemu dziecku wnieść swój wkład, niezależnie od jego obecnego poziomu znajomości języka.

Temat C: Budowanie empatii i zapobieganie znęcaniu się

Zbuduj szeroką kulturę inkluzywności: Celebryj różnorodność w najszerszym tego słowa znaczeniu, włączając do standardowych planów lekcji dyskusje na temat imigracji, wrażliwości kulturowej i neuroróżnorodności. Zmień nastawienie w klasie, traktując doświadczenia uczniów-migrantów jako formę „ekspertyzy” (np. znajomość innego języka), a nie jako brak, co wzmacnia poczucie własnej wartości i szacunek rówieśników.

Szanuj proces adaptacji emocjonalnej: Uznaj i uszanuj „okres ciszy” dziecka i jego początkowe poczucie wyobcowania. Unikaj wymuszania udziału, akceptując fakt, że nauka akademicka może rozpocząć się dopiero wtedy, gdy dziecko poczuje się emocjonalnie bezpieczne i gotowe.

Wdrażaj Bezpieczne Przestrzenie i Wsparcie Psychologiczne: Twórz strategię „Bezpiecznej Przestrzeni” i wykorzystuj niewerbalne kanały komunikacji dla uczniów, którzy mogą doświadczać stresu pourazowego. Organizuj warsztaty z psychologami szkolnymi, wykorzystując filmy animowane lub opowiadania historii, aby rozpocząć dyskusję na temat tolerancji i wrażliwości.

Aktywne zapobieganie i reagowanie na nękanie: Opracuj jasną listę zasad przeciwdziałania nękanii i wyraźnie naucz uczniów, jak rozpoznawać wykluczenie lub niesprawiedliwe zachowanie i jak na nie reagować. Promuj kulturę dialogu i zgłaszania, aby szkoła pozostała bezpieczną przestrzenią dla wszystkich.

Temat D: Komunikacja z rodzicami

Zastosuj holistyczne podejście „Rodzina na pierwszym miejscu”: Zapewnij rodzicom informacje prawne i psychologiczne na temat lokalnego systemu, aby zbudować ich pewność siebie. Przeprowadź pogłębione wywiady wstępne, aby poznać „językową biografię” dziecka i zrozumieć specyficzną drogę migracyjną i cele rodziny.

Zapewnij przejrzystość i dostępność administracyjną: Udostępnij wszystkie formularze szkolne, plany zajęć i informacje o usługach w formacie dwujęzycznym. Uprość język używany we wszelkiej komunikacji i zaprojektuj środowisko szkolne, które będzie fizycznie przyjazne i komfortowe dla rodziców.

Priorytetem jest komunikacja wielojęzyczna i cyfrowa: Zrezygnuj z tradycyjnych pisemnych komunikatów na rzecz kanałów cyfrowych i wielojęzycznych, takich jak grupy WhatsApp z obsługą tłumaczeń. Korzystaj z różnych formatów – wizualnego, audio i pisemnego – aby przełamać bariery językowe i umożliwić rodzicom śledzenie postępów dziecka.

Przejdź na nieformalną interakcję opartą na mocnych stronach: Odejdź od komunikacji skoncentrowanej wyłącznie na problemach (skupionej na dyscyplinie lub porażkach) na rzecz skupienia się na mocnych stronach i sukcesach. Utrzymywać regularny kontakt, niezobowiązujący, na przykład poprzez cotygodniowe wiadomości głosowe podsumowujące dobre wyniki dziecka, oraz organizować „nieformalne spotkania” lub wymiany kulturalne, aby przekształcić szkołę w centrum wsparcia społecznego dla rodziny.

W oparciu o obszerny materiał źródłowy, niniejszy raport syntetyzuje praktyczne działania i narzędzia wskazane przez partnerów projektu w celu ułatwienia integracji dzieci migrantów. Działania te są uporządkowane tematycznie i przedstawione w formie narracji dyskursywnej, aby podkreślić „jak” i „dlaczego” są wdrażane.

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE

Temat A: Zaangażowanie w naukę

Zintegrowane wizualne i cyfrowe rusztowanie językowe: To wielopłaszczyznowe podejście łączy wykorzystanie technologii tłumaczeniowej z namacalnymi pomocami wizualnymi, aby ominąć bezpośrednie bariery językowe. Nauczyciele są zachęceni do umożliwienia uczniom korzystania z aplikacji tłumaczeniowych i dwujęzycznych arkuszy ćwiczeń podczas lekcji i egzaminów, zapewniając, że ocena koncentruje się na faktycznej wiedzy dziecka, a nie na jego aktualnej znajomości języka ojczystego.

Uzupełnieniem tych narzędzi cyfrowych jest wdrożenie zestawów pomocy językowych, które zawierają plakaty, diagramy alfabetu, mapy i uproszczone teksty. Kluczowym elementem tej aktywności jest stworzenie „zestawów kart rutynowych i słownictwa” – pomocy wizualnych zawierających ilustracje codziennych zajęć w klasie (takich jak czytanie, pisanie i przerwy) oraz kluczową terminologię lekcyjną. Korzystając z tych kart, uczniowie-migranci mogą podążać za rytmem zajęć i wyrażać podstawowe potrzeby, jeszcze zanim opanują język lokalny, co sprzyja natychmiastowemu uczestnictwu i zmniejsza lęk związany z brakiem komunikacji.

Narzędzie do refleksji „Mapa mojej nauki”: Aby wspierać długoterminowe zrozumienie i budować poczucie własnej wartości, uczniowie tworzą spersonalizowaną, ewoluującą wizualną „mapę” swojej ścieżki edukacyjnej. Korzystając z kombinacji rysunków, symboli i słów kluczowych w języku ojczystym i szkolnym, dziecko dokumentuje to, czego uczy się w każdym przedmiocie. Nauczyciel regularnie przegląda tę mapę z uczniem, rozszerzając ją w miarę wprowadzania nowych pojęć. Ta aktywność stanowi skuteczne narzędzie do śledzenia postępów, zapewniając konkretną wizualną reprezentację rozwoju poznawczego dziecka i pomagając mu odczuwać satysfakcję z procesu uczenia się.

Temat B: Integracja z klasą

Spektakl niewerbalny „Ośmiornica”: Aby zniwelować lukę komunikacyjną między lokalnymi i migrującymi rówieśnikami, edukatorzy mogą organizować wspólne występy oparte na „językach uniwersalnych”, takich jak teatr, taniec czy sztuka. Spektakl „Ośmiornica” to szczególny przykład spektaklu niewerbalnego, w którym każdemu dziecku przypisana jest rola, niezależnie od poziomu językowego. Koncentrując się na ruchu i ekspresji zbiorowej, ta aktywność pozwala dzieciom migrantom odgrywać kluczową rolę w projekcie twórczym, budując więzi rówieśnicze i pokazując, że integracja społeczna nie zawsze wymaga płynności werbalnej.

Walidacja kulturowa poprzez „półki międzykulturowe” i prezentacje „Kim jestem?”: Te działania koncentrują się na celebrowaniu różnorodności tożsamości w klasie. Nauczyciele mogą stworzyć w bibliotece szkolnej lub klasie „półkę międzykulturową”, wypełnioną materiałami i książkami, które cenią różnorodność językową, często we współpracy z wyspecjalizowanymi instytucjami, takimi jak ItaStra na Uniwersytecie w Palermo. Uzupełnieniem jest prezentacja kulturowa „Kim jestem?”, w ramach której uczniowie tworzą krótkie prezentacje na temat swoich ulubionych hobby, zwyczajów rodzinnych i krajów pochodzenia. Działania te przekształcają doświadczenie migranta z postrzeganego „braku” w formę „ekspertyzy”, budując wzajemny szacunek wśród wszystkich uczniów.

Wielojęzyczne rytuały powitalne i „Poranny Krąg”: Aby pielęgnować codzienne poczucie przynależności, szkoły wdrażają ustrukturyzowane procedury powitalne. Podczas „Porannego Kręgu” nauczyciel wybiera konkretne słowo powitalne z języka ojczystego ucznia-migranta na dany dzień. Dzięki temu, że cała klasa uczy się i używa tego słowa, szkoła sygnalizuje, że dziedzictwo ucznia jest cennym atutem dla społeczności. Ten prosty, ale spójny rytuał zapobiega wykluczeniu i wzmacnia więzi społeczne grupy rówieśniczej.

Wspólne „Misje klasowe”: Ta aktywność wykracza poza swobodny czas spędzany w towarzystwie, zapewniając ustrukturyzowane możliwości interakcji. Uczniowie pracują w małych, mieszanych grupach nad krótkimi „misjami”, takimi jak rozwiązanie konkretnego zadania lub zbudowanie

Co najważniejsze, każdemu dziecku przypisuje się jasną, zmieniającą się rolę – taką jak lider, rysownik, mówca lub pomocnik – co zapewnia aktywne włączenie dziecka-migranta i jego funkcjonalną odpowiedzialność w grupie.

Temat C: Budowanie empatii i zapobieganie znęcaniu się

Ćwiczenie empatii „Inne buty”: To zmieniające perspektywę ćwiczenie zachęca lokalnych uczniów do wczucia się w doświadczenie przybysza. Uczniowie są zachęceni do wyobrażenia sobie przyjazdu do kraju, którego języka nie znają, i do refleksji nad towarzyszącymi temu uczuciami strachu, zagubienia i nadziei. Ćwiczenie to często jest połączone z podpisaniem przez całą klasę „umowy antydyskryminacyjnej”, formalizującej ich zobowiązanie do tworzenia bezpiecznego i inkluzywnego środowiska.

Warsztaty z perspektywy narracyjnej: Warsztaty te wykorzystują opowiadanie historii, aby obalić dyskryminujące postawy. Zajęcia obejmują „Jedną historię, wiele głosów”, gdzie uczniowie słuchają opowieści o dziecku przeprowadzającym się do nowego kraju, a następnie opowiadają jej fragmenty z perspektywy dziecka, kolegi z klasy, nauczyciela lub rodzica. Podobnie, warsztaty artystyczne pozwalają uczniom dzielić się fragmentami własnych historii lub angażować się w fikcyjne narracje migracyjne, pomagając im zrozumieć wyzwania, przed którymi stoją ich rówieśnicy, i zachęcając do wspólnego sprzeciwu wobec wykluczenia.

Ściana Tolerancji i Ścieżki Przynależności: Aby stworzyć trwałe wizualne przypomnienie o wartościach klasowych, uczniowie uczestniczą w budowaniu „Ściany Tolerancji” na korytarzu, ozdabiając kartonowe pudełka hasłami takimi jak „Szacunek” czy „Otwartość”. Poza murami szkoły nauczyciele i organizacje pozarządowe tworzą „Ścieżki Przynależności”, które obejmują kontakt uczniów z lokalnymi klubami sportowymi, bibliotekami i świetlicami. Ścieżki te pomagają uczniom „zapuścić korzenie” w lokalnej społeczności i wyobrazić sobie długoterminową przyszłość w jej obrębie.

Temat D: Komunikacja z rodzicami

Orientacja w przepisach i nieformalne spotkania kulturalne: Aby budować zaufanie wśród rodzin migrantów, szkoły organizują nieformalne „Spotkania w przepisach” lub poranki przy kawie. Podczas tych spotkań, z pomocą tłumacza, jasno objaśniane są zasady obowiązujące w szkole i dostępne opcje edukacyjne. Ta nieformalna atmosfera jest często rozszerzana o wieczory „Kulturalnego Potluck”, podczas których rodzice są zapraszani do dzielenia się swoimi tradycjami, przekształcając szkołę z instytucji edukacyjnej w centrum wsparcia społecznego.

Centra Cyfrowego Zaangażowania i Wsparcia: Ta inicjatywa priorytetowo traktuje kanały cyfrowe i wielojęzyczne, aby pokonywać tradycyjne bariery administracyjne. Nauczyciele korzystają z WhatsApp lub grup komunikatorów z pomocą tłumacza, aby utrzymywać regularny kontakt z rodzinami. Może to być uzupełnione o interaktywną platformę cyfrową, która dostarcza informacji na temat procedur obowiązujących w kraju przyjmującym, życia cyfrowego i praw socjalnych. W przypadku bardziej drażliwych kwestii szkoły współpracują z lokalnymi „punktami wsparcia” lub organizacjami pozarządowymi (takimi jak Booq), aby zapewnić rodzinom mediatorów językowo-kulturowych, którzy mogą pomóc im w uzyskaniu dostępu do niezbędnych usług socjalnych.

Tygodniowe wiadomości głosowe: Alternatywą dla formalnych raportów pisemnych, które mogą być onieśmielające lub trudne do przetłumaczenia, są krótkie wiadomości głosowe wysyłane rodzicom. Wiadomości te, przekazywane prostym językiem, koncentrują się na mocnych stronach dziecka i podkreślają konkretne sukcesy z danego tygodnia. Aktualizacje te są bardziej osobiste i przystępne, budując pozytywne relacje między nauczycielem a rodziną i zapewniając, że komunikacja nie koncentruje się wyłącznie na problemach lub kryzysach.

04

Przydatne zasoby

Rozdział 4: Przydatne zasoby

Ostatnia część broszury, zatytułowana „**PRZYDATNE ZASOBY**”, została zaprojektowana jako praktyczny przewodnik i „zestaw narzędzi”, który ma zapewnić konkretne wsparcie nauczycielom i społecznościom szkolnym w ich codziennej pracy z dziećmi migrantów. Międzynarodowe partnerstwo wybrało **zróżnicowany wachlarz narzędzi**, które odzwierciedlają różnorodność potrzeb zidentyfikowanych w trakcie projektu, od mediacji językowej po wsparcie psychospołeczne i prawne dla rodzin.

Zasoby te wybrano w celu maksymalizacji skuteczności interwencji edukacyjnych w kilku kluczowych obszarach:

Platformy cyfrowe i pedagogiczne: Narzędzia takie jak portal LOWAN w Holandii i Platforma Cyfrowej Szkoły na Cyprze oferują gotowe do użycia materiały dydaktyczne, wytyczne programowe oraz platformy do udostępniania zasobów wizualnych. Podobnie, strony internetowe takie jak Twinkl oferują materiały zaprojektowane specjalnie dla klas wielojęzycznych.

Wsparcie holistyczne i społeczne: Zasoby takie jak Centra Wsparcia Słonecznego w Polsce i program Otwarty Kraków zapewniają wsparcie wykraczające poza mury szkoły, oferując bezpieczne przestrzenie dla rodzin i scentralizowane informacje na temat lokalnej polityki integracyjnej.

Szkolenia i dobrostan psychospołeczny: Aby sprostać wyzwaniom związanym z traumą i przewlekłym stresem, platformy takie jak Fundacja Augeo są promowane za oferowanie specjalistycznych szkoleń dla edukatorów. Ponadto Zestaw Narzędzi Rady Europy oferuje kompleksowy zestaw praktycznych narzędzi do wsparcia językowego w kontekście rzeczywistym.

Narzędzia edukacyjne na rzecz integracji: Ta sekcja zawiera zabawne i kreatywne narzędzia, takie jak karty Dixit i karty Emotion, które idealnie nadają się do rozwijania komunikacji niewerbalnej i wyrażania emocji. Znajdują się tam również podręczniki dotyczące praw człowieka, takie jak Compasito, oraz materiały mające na celu zwalczanie stereotypów.

Dzięki tej kolekcji, która obejmuje powszechnie stosowane technologie, takie jak Tłumacz Google, które przełamują bezpośrednie bariery komunikacyjne, projekt ma na celu zapewnienie nauczycielom nie tylko rozwiązań teoretycznych, ale także namacalnego wsparcia w tworzeniu prawdziwie inkluzywnych i sprawiedliwych klas.

Nazwa zasobu	Typ	Połączyć	Dlaczego jest to przydatne?
Compasito – Prawa człowieka dla dzieci	Cyfrowy podręcznik i obszerna biblioteka aktywności dla dzieci.	https://wergelandcentre.org/content/uploads/2020/02/2007_Compasito_en.pdf.pdf	Zapewnia ustrukturyzowane, oparte na aktywności ramy edukacji w zakresie praw człowieka. W ramach facylitacji wykorzystuje uczenie się przez doświadczenie (gry, odgrywanie ról), aby pobudzić głęboką refleksję nad równością i sprawiedliwością, czyniąc z informacji zwrotnej wspólne odkrywanie wartości. Wykorzystuje zabawę i ruch fizyczny do wyjaśniania złożonych praw. Koncentrując się na „uczeniu się przez działanie”, a nie na wykładach, pozwala dzieciom zrozumieć godność i bezpieczeństwo poprzez działanie, budując poczucie przynależności i ochrony niezależnie od ich pochodzenia językowego.
Rada Europy – Zestaw narzędzi wsparcia językowego dla migrantów	Strona internetowa	https://www.coe.int/en/web/education/lsm-toolkit-2024	Zawiera kompleksowy zestaw praktycznych narzędzi i ćwiczeń opracowanych specjalnie dla nauczycieli pracujących z uczniami-migrantami, w tym gotowe do wykorzystania strategie wsparcia językowego w rzeczywistych klasach.
Fundacja Dialog	Strona internetowa	fundacijadialog.pl	Oferuje ramy mentoringu rówieśniczego i szkolenia dla studentów-mentorów.
Open Kraków	Program/Portal	[Zapytanie za pośrednictwem Rady Miasta]	Centralne informacje na temat lokalnej polityki i programów integracyjnych dla cudzoziemców.

Centra wsparcia Sunny	Centrum Fizyczne	[ul. Zabłocie 23]	Zapewnia całościowe wsparcie społeczno-emocjonalne i bezpieczną przestrzeń dla rodzin migrantów.
Karty Dixit	Narzędzie ułatwiające	https://www.trainers-toolbox.com/dixit-creativity-meets-storytelling/#:~:text=Dixit%20cards%20are%20also%20great%2C%20stimulating%20and%20even%20relaxing.&text=Have%20participants%20pull%20out%20a,tell%20a%20story%20about%20it	Karty te działają jak metaforyczne bodźce, zmieniając komunikację z racjonalnej na emocjonalną. Ułatwiają projekcję, pozwalając uczestnikom wyrażać złożone uczucia lub informacje zwrotne poprzez oniryczne obrazy bez presji „znalezienia odpowiednich słów”.
Karty emocji	Narzędzie do pobrania (w różnych językach)	https://heartsofyounginforproject.eu/emotion-card/emotion_cards_english.html	Działają jak most do autoekspresji, gdy brakuje słów. Wskazując na wyraz twarzy lub emocje oznaczone kolorem, dzieci mogą bezpiecznie komunikować potrzeby i traumę. Ta pomoc wizualna zmniejsza frustrację związaną z niezrozumieniem i sprzyja poczuciu bycia „widzianym” i docenianym.
Czytanie stereotypów	Książka włoska		„Leggere gli stereotipi” („Czytanie stereotypów”) to zbiór 10 współczesnych tekstów antologicznych, które zachęcają młodzież do refleksji nad stereotypami i uprzedzeniami związanymi z płcią, pochodzeniem etnicznym, niepełnosprawnością i rodziną. Tom wzbogacono o zajęcia tematyczne i warsztaty czytelnicze, mające na celu stworzenie klubu książki w klasie.

		<p>https://www.erickson.it/it/leggere-gli-stereotipi?backup_gclid=Cj0KCQiAy6vMBhDCARIsAK8rOgmcQWQfy0twLZSq6gCW-NDuDAyFKqbUy_InCEPJ_VWdRsOeozWhoWy4aAkeeEALw_wcB&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=SE%20%7C%20Prodotti%20%7C%20Dynamica%20Tutto%20Sito%20%7C%20No%20brand&utm_id=6468446851&gad_source=1&gad_campaignid=6468446851&brandid=0AAAAAD7HadYXhv-jxLnyvZ34LGty-8ImFF&gclid=Cj0KCQiAy6vMBhDCARIsAK8rOgmcQWQfy0twLZSq6gCW-NDuDAyFKqbUy_InCEPJ_VWdRsOeozWhoWy4aAkeeEALw_wcB</p>	
<p>Platforma Cyfrowej Szkoły</p>	<p>Oficjalna platforma cyfrowa wykorzystywana przez szkoły publiczne na Cyprze umożliwia nauczycielom dzielenie się z uczniami zasobami, zadaniami i materiałami komunikacyjnymi.</p>	<p>https://www.schools.ac.cy/</p>	<p>Jak korzystają z niego nauczyciele: Udostępnianie zasobów edukacyjnych i materiałów wizualnych Zapewnianie dodatkowych ćwiczeń uczniom potrzebującym wsparcia językowego Komunikowanie się ze studentami</p>

<p>Cypryjski Instytut Pedagogiczny – Materiały do Edukacji Międzykulturowej</p>	<p>Cypryjski Instytut Pedagogiczny to źródło materiałów dydaktycznych, wytycznych i szkoleń na temat edukacji międzykulturowej i integracji uczniów-migrantów w szkołach.</p>	<p>https://www.piac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=460&Itemid=324&lang=en</p>	<p>Jak korzystają z niego nauczyciele: Uzyskaj dostęp do przewodników edukacyjnych na temat różnorodności i integracji</p> <p>Wykorzystuj zajęcia w klasie promujące zrozumienie międzykulturowe</p> <p>Weź udział w seminariach dla nauczycieli na temat integracji uczniów-migrantów</p>
<p>LOWAN</p>	<p>Strona internetowa / Centrum wsparcia</p>	<p>www.lowan.nl</p>	<p>Jest to główna organizacja krajowa w Holandii zajmująca się edukacją nowoprzybyłych. Zapewnia podstawowe wytyczne programowe, ramy prawne oraz materiały dydaktyczne NT2 (język niderlandzki jako drugi język) dla klas ISK.</p>
<p>Platforma spójności CISCO</p>	<p>Strona internetowa/Portal edukacyjny</p>	<p>ciscohesion.org/holandia/</p>	<p>Platforma oferuje konkretne moduły dotyczące życia cyfrowego w Holandii, praw socjalnych, a także forum społecznościowe, na którym rodzice i nauczyciele mogą wymieniać się praktycznymi wskazówkami dotyczącymi integracji.</p>
<p>Fundacja Augeo</p>	<p>Kursy internetowe/online</p>	<p>www.augeo.nl</p>	<p>Oferuje bezpłatne szkolenia online dla pracowników oświaty na temat tego, jak wspierać dzieci uchodźców, które doświadczyły traumy i przewlekłego stresu.</p>
<p>Twinkl</p>	<p>Strona internetowa</p>	<p>https://www.twinkl.com</p>	<p>Dostarcza gotowe do użycia materiały dydaktyczne, odpowiednie do nauczania w klasach wielojęzycznych.</p>

Wnioski

Niniejszy dokument podkreśla, że integracja dzieci migrantów wymaga fundamentalnego przejścia od odosobnionych inicjatyw podejmowanych przez poszczególnych nauczycieli do ustrukturyzowanych procedur systemowych, obejmujących całą szkołę i lokalny ekosystem.

Porównanie różnych europejskich modeli edukacyjnych wyłania jasną wizję różnorodności jako atutu pedagogicznego oraz potrzeby holistycznego podejścia, koncentrującego się na dobrostanie emocjonalnym i wsparciu rodziny.

Bogaty w przydatne zasoby, narzędzia cyfrowe i innowacyjne metodologie projekt ma na celu przekształcenie wyzwań związanych z migracją w możliwości wzbogacenia wspólnoty dzielącej miejsce i synergii potencjału kultur i języków. Wspiera nauczycieli w tworzeniu prawdziwie inkluzywnych, sprawiedliwych i bezpiecznych klas, w których każdy uczeń będzie „u siebie”.

Wsparcie Komisji Europejskiej dla wydania niniejszej publikacji nie oznacza poparcia dla jej treści, które odzwierciedlają wyłącznie poglądy autorów, a Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

© 2026, "Migrant Kids" Project. CC BY-NC-ND 4.0

